

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Πρὸ δεκαπέντε περίπου ἔτων ἠρχόμενος εἰς Ἀθήνας διὰ πρώτην φοράν με καμμίαν τρίχα λευκὴν εἰς τὴν κόμην, με τὸ βαλάντιον ἀρκετὰ ἰσχνόν, ἐννοεῖται, ἀλλ' εἰς ἀντάλλαγμα με πολὺ ἐξωγκωμένον τὸ ποιητικὸν χαρτοφυλάκιον καὶ με πολλὰ ἀνεμώλια ὄνειρα περιδινούμενα ὑπὸ τὸ κράνιον μου. Ἐκεῖ παρὰ τὸ Βουλευτήριον, ἐνῶ περιφερόμενος μετὰ τὴν ἐπιβεβλημένην αὐτάρκη ἀπάθειαν ἀνεπτυγμένου σχετικῶς ἐπαρχιώτου, ὁ μετ' ἐμοῦ συμβαδίζων φίλος μοὶ εἶπε δεικνύων μοι ἄνδρα ὑψηλοῦ ἀναστήματος, με ἄρρενωπὴν καὶ ἐκφραστικὴν φυσιογνωμίαν, μεγαλοπρεπῶς βαίνοντα καὶ φέροντα μετὰ χάριτος τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα:

— Βλέπεις αὐτόν; . . . εἶνε ὁ Γεώργιος Παράσχος.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἦτο ἐκ τῶν μάλιστα γνωστῶν εἰς τοὺς φιλολογικοὺς τῶν ἐπαρχιῶν κύκλους παρ' οἷς ἡ ἀένναος χώνευσις τῶν περιεχομένων τοῦ *Παρασσῶ* τοῦ *Ραπτάρχου* θεωρεῖτο ὡς ἀπαρχάγραπτος καὶ ἱερὰ ὑποχρέωσις, ὅπως ἦτο γνωστὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Ἀγγέλου Βλάχου, τοῦ Δημητρίου Παπαρηγοπούλου, τοῦ Σπυρ. Βασιλειάδου—Ὡρίωνος ἀκόμη τότε—καὶ ἄλλων τινῶν ἐνωρίς καταλαβόντων θέσιν διακεκριμένην ἐν τῇ νεοελληνικῇ ποιήσει. Ἰδιαιτέρως ὁμως περὶ τῆς ξυνωρίδος τῶν ἀδελφῶν

Παράσχων ἐπεκράτει φήμη τις μυθιστορικῇ ττρόπον τινά, σχεδὸν *légende*, πᾶς δὲ ὁ κατορθὼν νὰ ζευγνύη εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ὁμοιοκαταληξίας δύο ἢ καὶ περισσοτέρους ἑστῶ καὶ ἀνισοσκελεῖς στίχους ἐθεώρει ἀμάρτημα ἀσύγγνωστον νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πρωτεύουσάν, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ ἢ νὰ ἴδῃ καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς Διοσκύρους τῆς ποιήσεως.

Προέβην λοιπὸν θαρραλέως πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ εἶπον τὸ ὄνομά μου, γνωστὸν κατὰ τύχην καὶ εἰς αὐτόν χάρις εἰς τινὰ πενιχρὰ ποιητικὰ μου δοκίμια. Μ' ἐδέχθη προσηνῶς, καὶ ἔτεινε φιλίως τὴν χεῖρα καὶ μοὶ ἐζήτησε τὰ «ποιητικὰ μου ἔργα». Τὴν ἐπομένην ὑπερήφανος μετέβαινον εἰς τὴν παρὰ τὸ Ροδακίον οἰκίαν τοῦ ποιητοῦ φέρων τὸ τεῦχος τῶν ποιήσεών μου καὶ ἐπὶ πλέον τὸ χειρόγραφον στιχουργήματος διὰ νυκτὸς συντεθέντος, δι' οὗ ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ συνοδεύσω τὴν προσφορὰν τῆς συλλογῆς μου, στιχουργήματος εὐτυχῶς ἐνταφιασθέντος εἰς τὸ κανισρωδὲς τῶν χειρογράφων μου κοιμητήριον, πρὸς διατήρησιν τῆς ἡσυχίας τῶν ζωολόγων, ἀφοῦ εἶχα τὸ θάρρος ν' ἀνκρίω πρὸς τοὺς ἄλλους ἐν αὐτῷ καὶ . . . ὧτα ἀηδόνος!!

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐγνωρίσθην μετ' αὐτοῦ· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρις ἐσχάτων ἡ χεὶρ τοῦ μοὶ ἔτεινετο φιλίως, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐσχημάτισα τὴν πεποιθήσιν, ἣν ὁ μετέπειτα χρόνος πληρέστατα ἐπεκύρωσε περὶ τῆς ἐμρῦτου ἀγαθότητος τοῦ, περὶ τῆς εὐγενείας τῶν αἰσθημάτων τοῦ περὶ τοῦ εἰλικρινοῦς καὶ ἱπποτικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος.

Ἐκεῖ εἰς τὸ ἀπείριτον καὶ κόσμιον τοῦ ποιητοῦ ἐνδιαίτημα πολλὰς πολλὰκις διήλθον ὥρας εὐχαρίστους ἅς γλυκὺ θύμως καὶ σήμερον ἀναπολῶ. Προσηλωμένος ἀναποσπᾶστος εἰς τὸ εὐκλεὲς ἰδανικὸν τῆς παρωχημένης γενεᾶς, φέρων εἰς κοινὴν ἐνδειξὴν τῆς ἀγνῆς τοῦ ταύτης πίστεως τὴν φουστα νέλλαν ἣν εἶδε νὰ φέρωσιν εἰς τὴν λυγερὰν των ὀσφὺν ὁ Κίττος Τζαβεῖλλας καὶ ὁ Θεόδωρος Γρίβας, ὡμίλει εὐχαρίστως περὶ τῶν μεγάλων τοῦ ἀγῶνος ἀνδρῶν μεθ' ὧν οἰκειότατα ἐβίωσε καὶ οὐς περιπαθῶς ἐλάτρευε καὶ ἐξύμνησεν. Ἀλλοτε πάλιν ἔφερε τὸν λόγον περὶ τῶν συγχρόνων αὐτῷ ποιητῶν, ὧν εἶχεν ἐπιζήσει, περὶ τοῦ Βαλασάκη ὃν νεώτατον ἐπροστάτευσεν, περὶ τῶν Σούτσων, περὶ τοῦ Ζαλοκώστα μεθ' οὗ συνεδέστο δι' ἀδελφικῆς φιλίας, περὶ τοῦ Σολωμοῦ ὃν ἐγνώρισεν ἐν Κερκύρᾳ.

Ὁ ψάλτης τῆς Ἐλευθερίας, μισάνθρωπος γενόμενος κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη, ἔστεργε μὲν ταῦτα τὴν μετὰ τοῦ ἐνθουσιώδους συναδελφίου του σχέσιν, ἐξαιρετικὴν δεικνύμενος πρὸς αὐτόν εὐνοίαν καὶ προτίμησιν. Ἐνεθυμῆτο καὶ ἀνέφερε πλεῖστα ἀνέκδοτα καὶ ἀποφθέγματα τοῦ μεγάλου ζακυνθίου ἀοιδοῦ, συνεθίζε δὲ ν' ἀποκαλῇ *ἄνθος Σολωμοῦ* τὴν γαζιαν, ἣν ὁ ἐνδοξος ποιητὴς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο *ἄνθος* προὔτιμα. Καὶ ἐλάλει στωμύλος περὶ πάντων τούτων ὁ Παράσχος μετὰ τὸ ἀμετάπτωτον αὐτοῦ ἐμφαντικὸν ἐκείνο ὕψος καὶ ἐν τῇ ρύμῃ τοῦ λόγου ἐμνημόνευε τοῦ Ἐξαρχοπούλου, ἰδιορρυθμοῦ καὶ μοναδικῆς παραφυάδος τῆς παρελθούσης φιλογολικῆς γενεᾶς, οὗ τινος εἶχεν ἀποστηθίσει πάντα σχεδὸν τοὺς πολυβρυλήτους στίχους καὶ διηγείτο κωμικώτατα ἀνέκδοτα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν αὐτὸς ὁ Παράσχος καὶ ὁ Θεόδωρος Ὀρφανίδης ὑπεδύοντο τὸν κόθορνον τοῦ ἡθοποιοῦ καὶ ἀνάρχοντο εἰς τὴν νεοπαγῇ σκηνὴν τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου.

Τὸν εἶδα κατόπιν συχνάκις καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Βουλῆς ἐργαζόμενον, καὶ ἐν τῷ *Παρασσῶ* ἀπαγγέλλοντα τὴν τόσον ἐπιτυχὴ αὐτοῦ μετέφρασιν τῆς *Τλιάδος* καὶ ἐν τῷ περιπάτῳ· ἀλλὰ μίαν ἰδίως πρόσφατον συνάντησιν ἐνθυμοῦμαι, ἥτις παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ θλιβερωτάτας ἐντυπώσεις. Πρωίαν τινὰ τοῦ παρελθόντος θέρους εἶδον αὐτόν ἐξαίφνης ἐντὸς τοῦ

παρὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν κήπου, τοῦ φέροντος κοινῶς τὸ ἀπαίσιον ὄνομα *Κῆπος τοῦ Κλαυθμῶνος*. Ἐκάθητο ἡσυχος μετὰ τινος τῶν μικρῶν ἀνεψιῶν του μεθ' ὧν αἰείποτε συμπεριεπάτει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐπειδὴ ἡ παροιμιώδης στοργὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἀχιλλέα εἶχε μεταβιβασθῇ ὁλόκληρος καὶ εἰς τὰ τέκνα τούτου, δι' ἃ εἶχε καταστή πατὴρ ἅμα καὶ παιδαγωγός. Ἦτο σύμπτωσις βεβαίως ὅλως τυχαία· ἀλλ' ἡ παρουσία τοῦ Γεωργίου Παράσχου, τοῦ ἀκαμάτου τῶν γραμμάτων ἐργάτου, τοῦ ἐνθουσιώδους καὶ δημοφίλου ὕμνωδου πάσης ἐθνικῆς εὐκλείας, εἰς τὸ ἐντευκτήριον ἐκεῖνο τῶν ὀκνηρῶν καὶ χυδαίων θεσιθῶν, ἡ ἰδέα ὅτι ἐρρίφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν δρόμον μετὰ τεσσαρακονταετῇ ἐντιμον ὑπηρεσίαν χάρις εἰς τὰ κατάρματα πολιτικὰ πάθη, μοι ἐνέπνευσεν ὀδυνηρὰς καὶ ἀπελπιστικὰς σκέψεις.

Δὲν εἶνε τῆς παρουσίας ὥρας ἡ ἐξέτασις τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ Γεωργίου Παράσχου, διότι αἱ παρούσαι ὀλίγαι γραμμαὶ οὔτε βιογραφία εἶνε, οὔτε μελέτη κριτικὴ, ἀλλ' ἀπλῶς ἀτομικαὶ ἐντυπώσεις. Ἰσως πράξω τοῦτο ἐν εὐθεωτέρῳ χρόνῳ, ἀφοῦ, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, ἡ εὐσεβὴς τοῦ ἀδελφοῦ του χεὶρ περισυνάξῃ καὶ ἐκδώσῃ εἰς τόμον τὰ ἐσπαρμένα τῇδε κάκεισε ποιητικὰ του ἔργα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀνεκδότων ὅσα κατέλειπεν. Ἰσως καὶ ἐνωρίτερον ἐπιχειρήσω νὰ προσφέρω καὶ ἐγὼ τὴν ταπεινὴν μου συμβολὴν πρὸς καταρτισμὸν πλήρους καὶ ὀρθοτόμου ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον αἱ εἰκόνες τῶν ὀλίγων ποιητῶν μας κινδυνεύουν τερατωδῶς νὰ παραμορφωθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἡλιθίους βαναυσοτέχνους τῆς κριτικῆς τῶν ἡμερολογίων. Ἄλλως τε καὶ δὲν εἶνε φόβος μὴ ὁ χρόνος ἐπισκιάσῃ τὴν ποιητικὴν φήμην τοῦ Γεωργίου Παράσχου. Ἐνόσω ἐν τῇ νυκτίρ-σιγῇ θ' ἀκούηται τὸ μέλος τῶν ἁρμονικωτάτων στροφῶν τοῦ Σκαποῦ του :

Μὲ τὸ κράτος βαρὺ σὺν σκοτάδι

ἐνόσω οἱ γοργοὶ τόνοι τοῦ ἑωθινοῦ θὰ ὑπενθυμίζωσιν εἰς τὴν ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀσκουμένην νεότητά το :

Εὐπνᾶτε μὲ τῇ σάλπιγγα

τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου Παράσχου θὰ ζῇ καὶ θὰ τιμᾶται.

Ἀπέθανεν ὅπως ἐπόθησεν ἰσως ἡ ποιητικὴ του ψυχὴ. Αποθελὶς τὴν γραφίδα δι' ἧς μετέφερεν εἰς εὐτόρνους καὶ ρέοντας στίχους τῆς λαλουμένης γλώσσης τὰς θεσπεσίους ραψωδίας τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους, ἠκροῶτο τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀχιλλέως ἀναγινώσκοντος, ὅτε διὰ μιᾶς ἐκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Κατὰ τὴν κηδεῖαν του ἐξεδηλώθη τὸ εἰλικρινές τῆς κοινωνίας πένθος, ἐρρήθησαν δ' ἐπὶ τοῦ νεκροῦ του ὅσα ἔπρεπε νὰ ρηθῶσιν, ὅσα ὑπηγόρευεν ἡ φιλία, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν συμπολιτῶν του. Καὶ νῦν ὁ ποιητὴς ἀναπαύεται εἰς τὸ ταπεινὸν πολυάνδριον τῶν Ἀθηνῶν, τὸ μόνον Οὐρεστίμνστηρ, τὸ μόνον Πάνθειον τῆς πτωχικῆς μας πρωτεύουσας, ἐνθα καθεύδουσι τόσοι ὁμότεχνοί του, συναθληταὶ του ἐν τῷ ἐπιπόνῳ ἀγῶνι τῆς διαπλάσεως καὶ τῆς ἐξευγενίσεως τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἔθνους, κοιμηθέντες ὡς αὐτὸς μὲ ἀκλόνητον τὴν πεποίθησιν καὶ τὴν ἐλπίδα περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος. Καὶ τίς οἶδεν; Ἰσως ἡμέραν τινά, ἀφοῦ παρέλθῃ τὸ κράτος τῶν ἀναξίων κωμῶδων τῆς πολιτικῆς καὶ ἡ φιλοπατρία παύσῃ νὰ γίνηται ἐργολάθος ἀγενῶν θεαμάτων τῶν τριόδων, οἱ μεταγενέστεροι τιμήσωσι πρεπόντως τὴν κόνιν τῶν ἀνδρῶν ὅσοι εἰργάσθησαν ὅπως ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς συγχρόνους τῶν φρόνημα γενναῖον καὶ πίστιν εἰς τὸ μέλλον, ἐφόδια δι' ὧν καὶ μόνων προάγονται καὶ μεγαλουργοῦσι τὰ ἔθνη.

ΣΤΡΕΨΙΔΟΜΕ

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

- Ἐτελείωσαν τὰ φέμματα· ὁ πόλεμος θὰ γείνη . . .
- Δὲ ντρέπεται! θὰ ἔχωμε παντοτεινὴ εἰρήνη!
- Μωρὲ θὰ τὸ βροντήξωμε καὶ ὁ κόσμος ἂν χαλάσῃ!
- Αἶ! βλέπω ἑμοί, αὐτὸ τοῦ φίλου μου τοῦ Βλάση.
- Μ' αὐτὰ καὶ ἄλλα ὁ καιρὸς ἐπέρασε καὶ πάει,
- Μ' αὐτὰ καὶ περὶ χειρότερα καὶ σήμερα περνάει.
- Ἐν τούτοις πρὶν ὁ πόλεμος τὴ μούρη του προβάλλῃ
- Ἴδου ὅπου μᾶς ἔφθασε τρελλὸ τὸ καρναβάλι.
- Καὶ τώρα δόχως χρήματα, πτωχοὶ καὶ φουκαράδες
- Ἐμπρός! Ἄς γείνουμε λοιπὸν καὶ πάλι μασκαράδες.
- Ἐμπρός! Ἄς τὸ γλεντήσουμε! Ἄν κ' εἶνε φόβος . . . - φρίκη!
- Μήπως γὰρ πάντα μείνουμε μὲ τὸ μασκαράλῃκι!

Ἄς

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΝ.

Πρὸς πάντας τοὺς Ἑλληνας δημοσιογράφους.

Ἐν ὀνόματι τῆς φιλάνθρωπίας μὴ γράφετε κατὰ τῆς Ρωσίας καὶ τῶν Σλαύων.

Ἡ ἕνεκεν τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος ἐπελθοῦσα ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου κατάστασις, καταδεικνύει βεβαίως τὰς καθ' ἡμῶν προθέσεις τῆς φυλῆς ταύτης, ἀλλὰ μὴ γράφετε κατ' αὐτῆς ἐν ὀνόματι τῆς φιλάνθρωπίας.

Μὴ νομίσητε ὅτι εἰμαι καὶ ἐγὼ Ναπαῖος τις ἐξ ἐκείνων, οἵτινες καθ' ὑμᾶς ἐπλημμύρησαν τὴν Ἑλλάδα. Μαρτύρομαι ὅλους τοὺς ἀργυραμοιβοὺς τῆς πρωτεύουσας, ὅτι οὐδέποτε τοῖς ἔδωκα νὰ μοὶ ἐξαργυρώσωσιν οὐχὶ ρούθλιον, ἀλλ' οὐδὲ καπίκιον. Ἄλλως τε οὐκ οἶδα τὰ νομίσματα ταῦτα . . . et quibusque aliis, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ καὶ ἐγὼ τὰ λατινικά σας.

Μὴ γράφετε πρὸς Θεοῦ κατὰ τῶν Σλαύων. Δὲν γινώσκετε ποίου καὶ πόσου κακοῦ γίνεσθε πρόξενοι. Ἄν θέλετε μάλιστα νὰ πράξητε ἀγαθὸν τι ἔργον διὰ νὰ σωθῇτε ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας σας, μιμηθῇτε με καὶ κηρυχθῇτε ὑπὲρ αὐτῆς.

ΕὐΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Ἴδου δ' ἡ αἰτία.

Ὑπάρχει ἐνταῦθα ἐν ἀνδρόγυνον συγκείμενον ὡς συνήθως ἀπὸ ἑνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε Ἕλληνα καὶ φανατικὸς μάλιστα ὑμνητὴς τῆς ἀρχαίας δόξης. Μισεῖ τοὺς ἐχθροὺς μας καὶ εἶνε πάντοτε ἐτοιμὸς διὰ παντὸς μέσου νὰ τοὺς ἐκδικηθῇ. Ἡ γυνὴ εἶνε σλαυικῆς καταγωγῆς.

Ὁ ἄνθρωπος μόνον ἔργον ἔχει νὰ ἀναγινώσκῃ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μας, τὰς ἐφημερίδας· ἡ δὲ γυνὴ . . νὰ φοβῇται τὸν ἄνδρα.

Ὁ ἄνθρωπος ἐξυπνᾷ τὸ πρωτὶ καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ καφενεῖον. Ἐκεῖ ὡς γνήσιος Ἕλληνα ροφᾷ καὶ καταπίνει μετ' ἀρρήτου ἡδυπαθείας τὸν καφέν, τὸν ἀργιλέν του καὶ τὰς ἑκατὸν στήλας τῶν πρωϊνῶν ἐφημερίδων.

Ἀλλὰ τί ἔπαθε; τί ἔχει; διατί ὀρθοῦται ἡ κόμη του καὶ ἐξεγείρονται ἀπειλητικῶς οἱ μύστακες καὶ οἱ γρόνθοι του; Διατί ρίπτει μακρὰν τὴν ἐφημερίδα σας; Τὸ φάσμα τοῦ παρσλαβισμού, Ἡ διαθήκη τοῦ Μεγάλου Πέτρου, Ἡ Ἀγία Ρωσία, Τὰ παρσλαβιστικὰ κομητάτα, Ἡ ἀστοργος μητριά, Ἡ Ἀρκτος, Ὁ χείμαρρος τοῦ Βορρά αὐτὰ τὸν ἐξεγείρουσι καὶ τὸν συγκινοῦσι. Αὐτὰ τὸν ἐξοργίζουσι, Μαίνεται, φρυάττει κατὰ τῶν Σλαύων. Ὁ ρωσικὸς δάκτυλος τὸν